

Bakalářská práce

2009

Lenka Homolková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Feminismus jako základ rovných příležitostí žen a mužů

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Lenka Homolková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3.

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

19. prosince 2007

vlastnoruční podpis studentky – studenta

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	6
1. Historie a současnost feministického hnutí	8
1.1 Ženy v historii	8
1.2 První a druhá vlna feminizmu	11
1.3 Významné ženy a hnutí feminizmu.....	15
1.4 Současné trendy feministického hnutí	21
2. Genderové stereotypy	24
2.1 Pohlaví a gender – základní pojmy	24
2.2 Genderové stereotypy v jazyce	25
2.3 Genderové stereotypy v médiích.....	26
2.4 Genderové stereotypy v rodině	28
2.5 Genderové stereotypy na trhu práce a v zaměstnání	28
3. Rovné příležitosti žen a mužů	29
3.1 Nerovný přístup ke vzdělání	30
3.2 Nerovnosti mužů a žen v politickém životě a legislativě.....	33
3.3 Nerovnosti při rozdělování práv a povinností v rodině.....	35
3.4 Nerovnosti před vstupem do zaměstnání a v zaměstnání.....	36
3.4.1 Diskriminační inzeráty	36
3.4.2 Diskriminace při přijímacím pohovoru.....	37
3.4.3 Diskriminace v zaměstnání	38
4. Cesty k rovnosti žen a mužů	39
4.1 Gender mainstreaming	39
4.2 Institucionální zabezpečení rovných příležitostí.....	40
4.3 Jak zavádět politiku rovných příležitostí do veřejné správy	43
Závěr	46
Seznam příloh	51
Abstrakt	58

Úvod

„Příroda tomu chtěla, aby ženy byly našimi otrokyněmi.....ony jsou naším vlastnictvím, ne my jejich. Patří nám, stejně jako stromy plodící ovoce patří sadaři. Co je to za šílenou myšlenku požadovat rovnoprávnost pro ženy. Ženy nejsou nic jiného, než stroje na výrobu dětí.“

Napoleon Bonaparte

Nevím, zda právě slova malého – velkého muže byla onou rozbuškou, která odpálila vlnu tak silného ideového proudu, jakým je právě feminismus, ale zaujala mne natolik, že jsem se rozhodla zvolit si problematiku feminismu, genderu a rovnosti pohlaví jako téma své práce.

První kapitola je věnována výhradně ženám a jejich postavení v historii, od počátků křesťanství, kdy je k ženě vlivem řecké a římské filosofie zaujímán ne příliš přátelský postoj, přes středověké hony na čarodějnice až k novověkému absolutismu, který vyústil francouzskou revolucí. V tomto okamžiku jsme jen krůček od prvních odvážných myšlenek směřujících k rovnoprávnosti žen a mužů. Dále je zde popsán průběh první vlny feminismu, která se výrazně zapsala i do dějin tehdejšího Československa. K významným představitelkám patří například Františka Plamínková nebo Eliška Krásnohorská a ženské hnutí podporovala i Charlott Garrigue a její manžel, první prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Druhá vlna feminismu se vzedmula o několik let později, ale naši zemi minula. Důvodem byl komunistický režim, který tento silný ideový proud do českého prostředí vůbec nepustil. Za zmínku stojí i podkapitola, která zachycuje některé významné ženy a ženské hnutí, které se hluboce vryly do celé historie feminismu. První kapitolu uzavírají současné trendy feministického hnutí, které jsou velice rozmanité a složitě diferencované, někdy jsou tyto trendy souhrnně označovány za třetí vlnu feminismu.

Druhá část se soustředí na genderové stereotypy. Po počátečním seznámení se základními pojmy jsem chtěla ukázat, kde všude je možné setkání se stereotypním

jednáním na základě pohlaví. Už jste něco slyšeli o genderových stereotypech v jazyce, v médiích, v rodině nebo v zaměstnání? Ne? V tom případě si přečtěte druhou kapitolu.

V pořadí třetí kapitola je zaměřena na rovné příležitosti žen a mužů. Samotnou mne překvapilo, jak často se s diskriminací na základě pohlaví setkáváme, a jak často se nad ní vůbec nepozastavíme a pokládáme ji za běžnou součást života.

Závěr práce je jakousi nabídkou řešení nerovnosti. Nabízí různá opatření, díky nimž by se situace v české společnosti mohla výrazně zlepšit v oblasti rovnosti žen a mužů. Také je zde popsáno institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů, které se snaží o skutečné prosazování rovnosti ve všech oblastech společnosti.

1. Historie a současnost feministického hnutí

1.1 Ženy v historii

Počátky křesťanství

Zpočátku se křesťanství díky židovským kořenům soustředilo na mužského boha, zatímco ženský princip v něm není prakticky zastoupen. Judaismus poskytl podněty hlavně v rovině náboženského postavení a role žen. Křesťanství na judaismus navazuje především odvoláním se na starozákonní texty o stvoření světa, které jsou obsaženy v knize Genesis.¹

V první kapitole se hovoří o stvoření člověka k obrazu Božímu. Muž a žena byli stvořeni, aby se doplňovali. Jsou si rovni. V druhé kapitole je známější báje o Adamovi a Evě, kterou Bůh stvořil z Adamova žebra. Dle tohoto staršího mýtu není žena plnoprávným člověkem sama o sobě. Je pomocnicí mužovou. Není obrazem Boha, ale pouze člověka. Přesto není židovské náboženství k ženě nepřátelské. Pokud židovská žena dělala to, co se od ní očekávalo, pomáhala muži, byla pokorná a rodila děti, dostávalo se jí úcty od svého muže i okolí.²

S rozvojem křesťanství se začínají objevovat rysy nepřátelství proti ženám, které jsou z velké části ovlivněny řeckou a římskou filosofií, kde panovaly výrazné protisexuální ideje. Platilo, že člověk se neměl podřizovat svým sexuálním touhám a vášním, které ho degradovaly na úroveň pouhého zvířete. Žena se tak stala objektem nenávisti a opovržení.³

Církevní otcové začali hlásat, že příběh o prvotním hříchu potvrzuje ženinu morální slabost a destruktivní vliv na muže. Žena je vytlačena z veřejné sféry do soukromé, kde má jistou důležitost zejména v péči o domácnost, ale pouze pod vládou muže. Pokud jí byla povolena aktivita ve veřejné sféře, pak to bylo

¹ Srov. Doležalová I., *ABC Feminismu*, str. 155

² Tamtéž

³ Srov. Doležalová, I., *ABC Feminismu*, str. 156

spojeno s mírou ideálu ženy. Byl jím ideál panny, respektive celibátní ideál, který je spojován s křesťanským pohledem na ženu.⁴

Středověk

Ve středověké Evropě bylo hlavním účelem manželství ochrana před smilstvem a plození legitimních potomků. Uzavírání manželství bylo podníceno především politickými a hospodářskými důvody, vřelé city byly důvodem jen velmi zřídka. Jedním z hlavních předpokladů spokojeného manželství byla ženina poslušnost a úcta k manželovi.⁵

Typickým fenoménem středověku byly hony na čarodějnice. Odhaduje se, že od 15. do 17. století bylo inkvizicemi popraveno na 300 000 lidí, většinou žen, jež byly označeny za kacířky ohrožující církve. Svou troškou do mlýna přispěla i papežská bula proti čarodějnictví a spis *Maleus Maleficarum*, nebo-li *Kladivo na čarodějnice*, ve kterém byly popsány způsoby mučení vhodné pro usvědčení čarodějnice.⁶

Pozdní středověk je poznamenán reformou církve, jejíž naplní měla být náprava církve. Reforma sice neměla v úmyslu změnit postavení žen, ale její stěžejní myšlenky v protestantských zemích jej výrazným způsobem ovlivnily. Namísto ideálu celibátu hlášaného katolickou vírou hlásali protestanti ideál spokojeného manželství. Například významný reformátor 16. století a zakladatel protestantismu, Martin Luther říkal, že pokud by ženy neexistovaly, vedlo by to nenávratně ke zkáze soukromé rodiny i státu.⁷

Novověk

Přelom středověku a novověku činí z ženy neviditelnou bytost, jejíž existenci neuznával veřejný, ekonomický ani intelektuální svět. Byla jí odepřena možnost

⁴ Srov. Doležalová, I., *ABC Feminismu*, str.158

⁵ Srov. Suchomelová, H., *Žena ve středověku* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-stredovek.cz/view.php?cislocclanku=2009020001>>

⁶ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 426

⁷ Srov. Suchomelová, H., *Žena ve středověku* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-stredovek.cz/view.php?cislocclanku=2009020001>>

svobodně o sobě rozhodovat a svůj domov mohla řídit jen se souhlasem manžela. Žena měla být pokorná, skromná a trpělivá. Vždy se měla podřídít vůli manžela, ctít ho, ať už byl jakýkoli. A v žádném případě nesměla být chytřejší, než-li byl její muž.⁸

V 17. a 18. století zavládl v evropských zemích vladařský absolutismus, který nejenže znamenal neomezenou moc vladaře, ale také přinesl blahobytnou vládnoucí třídám. Žena byla brána jako objekt lásky a rozkoše, jejímž jediným smyslem byly její tělesné krásy, ale jako bytost se netěšila velkému uznání. Manželství bylo pouze formální institucí, často uzavírané z finančních důvodů. Naprostou samozřejmostí této doby bylo mít milenku nebo milence, neboť se mělo za to, že manželství lásku nepřináší.⁹

Reakce na absolutismus na sebe nenechala dlouho čekat a v mnoha zemích proběhla revoluce. Za stěžejní je pokládána francouzská revoluce, která proběhla v 18. století. Velká francouzská revoluce položila základ moderní doby a byla i velmi důležitým mezníkem v životě všech žen, ve kterých vzbudila zájem o rovnoprávnost. Požadavky žen se týkaly zejména vzdělání, volebního práva, sociálního postavení a samozřejmě lepšího zacházení ze strany mužů.¹⁰

Během francouzské revoluce vzniká klub Cercle Social, který přijímal ženy a zřídil i ženskou sekci, která se angažovala ve prospěch žen. Klub se soustředil zejména na občanská práva, možnost rozvodu a zasazoval se také o větší rovnost v manželství. Všechny tyto aspekty měly být zárukou a hlavně pevným základem demokratické společnosti.¹¹

V Cercle Social působila také Olympe de Gouges, která byla považována za první feministku. Náruživě bojovala za rovnost žen v manželství i v politice, o nápravu postavení svobodných matek a také za to, aby ženy byly na mužích nezávislé. I když Olympe byla popravena gilotinou, stejně jako mnoho dalších

⁸ Srov. Hradecká, V., *Žena v novověku* [online]. Dostupné na WWW: <femin.blog.cz/0808/zena-ve-stredoveku-a-novoveku>

⁹ Tamtéž

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Srov. Sokačová L., *Historie Feminismu* [online]. Dostupné na WWW: <www.feminismus.cz/historie.shtml>

žen, význam toho, že tyto ženy vůbec existovaly a bojovaly, mnohonásobně předčí fakt, že nakonec ve svém snažení ztroskotaly.¹²

1.2 První a druhá vlna feminismu

Obraz současného feminismu je stále často spojován s tzv. první vlnou feminismu. Není na tom nic k podivu: první vlna světového feminismu byla samozřejmě součástí českého života v předkomunistické době, zatímco druhá vlna nás zcela minula. Důvodem byl komunistický režim, který tento silný ideový proud do českého prostředí vůbec nepustil.¹³

První vlna feminismu

Hnutí probíhá od poslední třetiny 18. století zhruba do roku 1930 a je spojeno s přechodem od tradiční společnosti k moderní. S jejím nástupem byla práva a svobody oficiálně přiznány všem lidem, ale ve skutečnosti pouze mužům, kteří jsou chápáni jako svobodné a autonomní osobnosti, které nejsou povinni se nikomu podřizovat.¹⁴

Představitelky se zasazovaly o přiznání nejzákladnějších občanských a politických práv, jako například právo na vzdělání, právo na majetek a právo volit. Podstatou všech těchto požadavků byl požadavek svobody, což znamenalo být skutečným „vlastníkem“ své osoby.¹⁵

Ženské hnutí se svými požadavky poprvé vystoupilo na veřejnost v průběhu francouzské revoluce, přednesly jej Konventu (nejvyšší zastupitelský orgán), ten je však nejen vykázal, ale okamžitě sáhl po dalším omezení práv žen.¹⁶

Pro pochopení smyslu ženského hnutí je nutné ukázat, jakým způsobem se v moderní společnosti formoval řád pohlavní a řád genderový.¹⁷

¹² Srov. Wikipedia, *Olympe de Gouges*[online]. Dostupné na WWW: <http://wikipedia.org/wiki/Olympe_de_Gouges>

¹³ Srov. Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 169

¹⁴ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 7

¹⁵ Srov. Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 170

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Tamtéž

Přechod od feudální k moderní společnosti znamenal mnoho změn, které poznamenaly postavení žen ve společnosti a celkově upravovaly postavení obou pohlaví. Vznikl tak moderní feudální řád, který vytvořil společnost pohlavně polarizovanou, a to v rámci jedné a téže společenské vrstvy. Příslušnost člověka ke společenské vrstvě byla určena již jeho příchodem na svět. Např. v rodině nevolníka byla práce mužská rovnocenná práci ženské, takže ekonomicky měli rovné postavení a byli navzájem zastupitelní. Politicky byli muž a žena jako nevolníci bezvýznamní, ale byli na tom stejně. Ani ve vyšších vrstvách nebyli rozdíly mezi mužem a ženou tak markantní, jako tomu bylo mezi jednotlivými stavy. Změnu přinesla moderní společnost.¹⁸

V moderní době se peníze stávají jediným platným měřítkem všeho. Vzhledem k tomu, že do práce chodí muž a dostává plat, žena je chápána jako na něm závislá. Vykonává neprodukční, neplacenou práci, většinou v domácnosti nebo spojenou s péčí o děti. Práce muže je naopak produkční. Muži se učí žít ve veřejném prostoru, zatímco ženy jsou stále více izolovanější a nemají možnost porozumět společnosti.¹⁹ *„Ženy se stávají součástí image muže – vizitkou spořádané rodiny, mužovi autority, potvrzují jeho sociální status. Rodina je chápána jako mužovo útočiště, oproti dravému veřejnému prostoru. Výchovu dětí realizuje matka za otcovy nepřítomnosti, ovšem podle jeho příkazů.“*²⁰ Role muže a ženy se ostře polarizuje a tím je vytvořen jejich odlišný životní program.²¹

„Vzorem pro moderní evropské zákoníky byl Napoleonův kodex (Code civil) z roku 1804. Na našem území se jednalo o Všeobecný občanský zákoník z roku 1811, který kupříkladu stanovuje, že:

- *manžel je povinen manželku živit*
- *manželka je na úřadech zastoupena manželem*
- *otec rozhoduje o výživě a výchově dětí*
- *manželka je povinná poslouchat manželovi příkazy*

¹⁸ Srov. Nesehnutí, *Vývoj feministického hnutí* [online]. Dostupné na WWW: <<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 172

²¹ Srov. Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 172

- *majetková práva má pouze manžel*
- *po smrti manžela nemůže být žena jedinou poručnicí dětí, musí se najít spoluporučnick“²²*

Výše uvedený výňatek ze zákona o rodině dokazuje, že nový společenský řád učinil z žen méněcenné bytosti. Pohnutky vedoucí k takto extrémnímu omezování žen mohly být různé. S rozpadem feudálního řádu zavládl ve společnosti strach z bezzákonnosti. Ženy proto byly vybrány jako nové pečovatelky o tradiční hodnoty a morálku. Jako další možný důvod se jeví kumulace majetku – muži chtěli mít jistotu, že rodinné bohatství zdědí jejich vlastní syn.²³

První vlna feminismu odezněla z několika důvodů:

- 1) Hlavní cíle byly v zásadě splněny – došlo k odstranění legislativních překážek a ženám bylo umožněno volit, studovat i vlastnit majetek.
- 2) Celosvětová ekonomická krize a nastupující fašismus přiměli ženy věnovat se jiným společenským otázkám.²⁴

Druhá vlna feminismu

Po úspěšné první vlně a odstranění legislativních překážek se ženské hnutí na čas odmlčelo. Před nástupem druhé vlny, která je datována již na počátek 60. let 20. století, vzniká řada stěžejních děl, která proměňují uvažování o ženské otázce.²⁵

Například v díle sociologa George Simmela z roku 1911 se objevují radikální feministické myšlenky. Simmel popisuje systém tzv. dvojího vládnutí, kdy jedno pohlaví určuje normy a pak podle nich hodnotí druhé pohlaví.²⁶

„ Stejně tak i britská spisovatelka Virginia Woolf si ve 30. letech 20. století uvědomuje, že hlavní problém spočívá ve způsobu, jakým jsou ženy společensky

²² Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 173

²³ Srov. Nesehnutí, *Vývoj feministického hnutí* [online]. Dostupné na WWW: <<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

²⁴ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 8

²⁵ Srov. Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 175

²⁶ Tamtéž

situovány. Za klasická feministická díla jsou považovány její eseje: Vlastní pokoj, Tři guineje a Zabít domácího anděla.“²⁷

Nové motivy přináší i díla Simone de Beauvoir. Domnívá se, že ženy přijímají uzavření a izolaci z pohodlnosti, což se jim nevyplácí, protože jsou odsunuty do druhořadé pozice. S tímto je spjat důležitý fakt, že ženy samy sebe chápou jako "ty druhé". Dle Beauvoir je to z toho důvodu, že toto postavení jim bylo připsáno sociálním řádem.²⁸

Proměnou prošlo i skutečné postavení žen. Výrazně přibylo vysokoškolsky vzdělaných žen různých oborů. V průběhu 2. světové války ženy prokázaly své schopnosti ve veřejném životě i v hospodářské sféře, kdy musely často zastávat ryze mužské profese. S koncem války došlo v západních společnostech k opětovnému hospodářskému rozmachu, a muži byli znovu schopni uživit své rodiny. Začala se vracet zpět představa, že štěstí ženy spočívá v péči o děti a manžela. Tato měšťanská idea byla aplikována i na absolventky vysokých škol a nechyběly ani návrhy ze strany některých mužů, aby se opětovně zamezilo přístupu žen k vysokoškolskému vzdělání.²⁹

„Po obrovské konzervativní vlně v západních zemích, která v 50. letech 20. století opět přinesla ženám pocit neužitečnosti, se tak v 60. letech začala formovat druhá vlna feministického hnutí. Masové podoby nabyla po roce 1968 v souvislosti s hnutím hippies. Jeho velká část byla programově antiburžoazní, důsledně odmítala i měšťanský model uzavřené rodiny. Součástí tohoto postoje byl i požadavek, aby ženy o sobě rozhodovaly samy.“³⁰

Ženské hnutí brzy opustilo hnutí hippies a utvořilo samostatný proud. Ve svém počátku dosáhlo nemalých výdobytků. Lze uvést větší kontrolu žen nad svým vlastním tělem, přístup ke všem profesím nebo právo na potrat.³¹

²⁷ Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 176

²⁸ Srov. Pavelková, L., *Feminismu*[online]. Dostupné na WWW: <<http://politologie.blog.cz/0603/heywood-III.>>

²⁹ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 9

³⁰ Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 177

³¹ Srov. Sokačová L., *Historie Feminismu* [online]. Dostupné na WWW: <www.feminismus.cz/historie.shtml>

Druhá vlna přinesla nová témata a přístupy. Pozornost se zaměřuje na dvě roviny, v nichž je hledán původ nerovností mezi pohlavími³²: „.....na kulturu v nejširším slova smyslu (instituce, jazyk, chování aktérů,) a na psychologickou problematiku formování genderové identity, na problematiku socializace v dětství i mechanismy reprodukování tzv. genderových vzorců v dospělosti.“³³

K dalšímu důležitému znaku druhé vlny feminismu je tzv. zaměření na ženu (woman-centeredness). Jsou vytvořeny předpoklady pro to, aby o sobě ženy začaly vypovídat. Aby artikulovaly vlastní životní zkušenosti. Příkladem je mateřský feminismus. Tento silný proud požaduje, aby mateřství a kvalitám, které díky němu ženy získávají, dostalo významného místa v kultuře i ve veřejném životě.³⁴

„Druhá vlna feminismu nepojednává jen o rovnosti žen a mužů, ale i o jejich rozdílnosti. Jejím hlavním požadavkem je rovnost v rozdílnosti..... Feministické stanovisko říká, že rozdíly není třeba násilně hledat, ale nechat každého autonomně definovat své ženství a mužství, nechat rozkvést především individuální rozdíly při rovných výchozích podmínkách, které nevytvářejí z mužů a žen skupiny, k nimž se rozdílně přistupuje.“³⁵

Ženská hnutí spolu se svými požadavky ovlivnily západní společnosti a přispěly k vytvoření a prohloubení sociální péče.³⁶

1.3 Významné ženy a hnutí feminismu

Sufražetky

Pojmenování je odvozeno z anglického suffragetes, což v překladu znamená bojovnice za volební práva žen.³⁷

³² Srov. Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 178

³³ Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 178

³⁴ Srov. Sokačová L., *Historie Feminismu* [online]. Dostupné na WWW: <www.feminismus.cz/historie.shtml>

³⁵ Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 181

³⁶ Srov. Havelková, H., *ABC Feminismu*, str. 182

³⁷ Srov. Slovník cizích slov, *Sufražetky* [online]. Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/437636-sufrazetky>>

Hnutí za získání volebního práva vzniklo ve Velké Británii v polovině 19. století, ale úspěchu dosáhlo až roku 1928. Volební právo sice nebylo jediným požadavkem feministického hnutí, ale ve 20. století zastínilo požadavky ostatní a získalo velkou mezinárodní podporu. Skupina žen založila komisi, která vyvíjela nátlak na parlament. Komise přesvědčila J. S. Milla (významný myslitel první vlny feminismu), aby prosazoval volební reformu, která obsahovala mimo jiné i volební právo pro ženy. Tato reforma schválením parlamentu neprošla. Reakcí na rozhodnutí parlamentu bylo vytvoření lokálních komisí pro volební práva žen. Aktivistky bojovaly různými prostředky – letáky, psaná propaganda, shromáždění, a lobbovaly v parlamentu. Hnutí bylo od samého počátku militantní a jeho představitelky projevovaly civilní neposlušnost.³⁸

Jeich bojovná taktika si získávala řadu příznivců i přízniců, ale vyvolávala i vlnu nesouhlasu. Některé aktivistky byly zadrženy a výjimkou nebylo ani ničení majetku. Většina žen, které se ve spolcích sdružovaly, pocházely ze střední třídy. Později začaly vstupovat i ženy z dělnické třídy s vidinou toho, že díky volebnímu právu získají větší vliv na vládu v sociálních a ekonomických otázkách. S příchodem roku 1918 získávají volební právo ženy přes 30 let věku a v roce 1928 ženy získaly plné volební právo za stejných podmínek, jaké měly muži.³⁹

„Hnutí za ženská volební práva (Woman Suffrage Movement) v USA bylo sociálním a politickým reformním hnutím. První požadavek na volební právo žen se objevil v konvenci ženských práv Seneca Falls z roku 1848. Výsledkem tohoto hnutí byla ratifikace 19. dodatku Ústavy USA z roku 1920, který garantoval ženám právo volit.“⁴⁰

V 19. století se práva žen začaly vědomě prosazovat i v Čechách a na Moravě. K významným osobnostem patřila M. D. Rettigová, T. G. Masaryk, Vojta Náprstek, Karolina Světlá nebo Eliška Krásnohorská. Tyto osobnosti raného

³⁸ Srov. Vytlačilová, L., *Sufražetky a legitimitaco se stalo?* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.zenyamedia.estranky.cz/clanky/feminismus/sufrazetky-a-legitimita>>

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 187

feminismu se zasloužili o zrod řady institucí a spolků důležitých pro emancipaci žen v českých zemích.⁴¹

Františka Plamínková

„Mezi nejvýznamnější instituce tehdejší doby patřily Ženský klub český a Ženská národní rada, u jejichž vzniku stála Františka Plamínková. Ženský klub český (ŽKČ) byl založen Františkou Plamínkovou spolu s Terezou Novákovou, Marií Tůmovou a dalšími ženami roku 1903. Činnost ŽKČ se orientovala především na dosažení větší rovnoprávnosti žen ve vzdělávání, právní, pracovní a politické oblasti.“⁴²

Jak zde bylo řečeno, u zrodu ŽKČ a Ženské národní rady (dále ŽNR) byla Františka Plamínková (5.2. 1875 – 30.6. 1942) – učitelka, senátorka, publicistka a jedna z nevýraznějších osobností feministického hnutí. Byla výrazně ovlivněna T. G. Masarykem a především jeho postojem k ženské otázce: „Není otázky ženské, je jen otázka lidská.“ Kladla důraz na spolupráci obou pohlaví a respekt k potřebám žen. Politicky aktivní začala být v roce 1896, stanula v čele boje za zrušení celibátu učitelek a za placenou mateřskou dovolenou. Věnovala se především politickému aspektu ženského hnutí a kritizovala negativní postoj církve za to, že v ženách záměrně pěstuje negativní postoj proti politickým právům žen.⁴³ „Věřila, že mezinárodní spolupráce přispěje k rychlejšímu zavedení ženského volebního práva všude tam, kde o to ženy usilují, a v důsledku toho i k plné rovnoprávnosti žen a větší spravedlnosti ve společnosti.“⁴⁴

V roce 1905 vyzvala české politické strany k tomu, aby muži zakládali Ligy mužů pro volební právo žen. V oblasti vzdělávání navazovala na myšlenku Elišky Krásnohorské na rovné vzdělávání chlapců a dívek, ale připojila se svými

⁴¹ Srov. Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 187

⁴² Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 188

⁴³ Srov. Osobnosti, *Františka Plamínková* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.osobnosti.net/frantiska-plaminkova.htm>>

⁴⁴ Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 189

spolupracovníky a spolupracovnicemi ideu společného vzdělávání dívek a chlapců.⁴⁵

„Velký význam práce Františky Plamínkové pak také spočívá v tom, že spolu s ostatními československými ženami připravovala cestu k zavedení § 106 Ústavy Československé republiky z roku 1920, kde bylo zakotveno, že výsady rodu, pohlaví a zaměstnání se neuznávají.“⁴⁶

Krátce před druhou světovou válkou, 1. září 1939, byla Františka Plamínková poprvé uvězněna, když se postavila Hitlerovi a v dopise ho usvědčovala ze lži v jeho norimberské řeči z 12. září 1938. Po propuštění byla pod dozorem gestapa a nemohla se věnovat svým aktivitám v ženském hnutí. Dva týdny po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha byla zatčena podruhé a 30. června 1942 na základě stanného práva zastřelena na kobylické střelnici.⁴⁷

Mujeres Libres (Svobodné ženy)

Feministické hnutí se po roce 1920 na několik desetiletí odmlčelo. Tato nedobrovolná pauza souvisela s nástupem nacistické diktatury a s 2. světovou válkou. Aktivistky se ve valné většině postavily proti fašistické zloůli (u nás např. Fr. Plamínková nebo M. Horáková). Za výjimku lze považovat Mujeres Libres, které působily ve Španělsku v letech 1936 – 1939. Aktivity „Svobodných žen“ nebyly zaměřeny jen proti fašismu, ale i proti útlaku žen. Mujeres Libres nelze zařadit mezi typické feministky, přesto jejich hnutí představuje kořeny a vzor pro dnešní anarchofeminismus. I když Mujeres Libres existovaly pouhé tři roky, zmobilizovaly na 20 tisíc žen a vytvořily široké spektrum aktivit, jež byly uzpůsobeny tak, aby pozvedly jednotlivé ženy, ale současně budovaly smysl pro komunitu.⁴⁸

⁴⁵ Srov. Salátková, D., *Františka Plamínková* [online]. Dostupné na WWW: <http://ihned.cz/c-3-21538680-000000_d-frantiska-plaminkova>

⁴⁶ Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 190

⁴⁷ Srov. Salátková, D., *Františka Plamínková* [online]. Dostupné na WWW: <http://ihned.cz/c-3-21538680-000000_d-frantiska-plaminkova>

⁴⁸ Srov. Rytířová, B., *Vzděláním ke svobodě* [online]. Dostupné na WWW: <http://apdistribuce.unas.cz/mujeres_libres.htm>

„Zakladatelky *Mujeres Libres* byly frustrovány neúspěšnou snahou anarchistického hnutí začlenit ženy a otázky vztahující se k ženám skutečně odpovídajícím způsobem, nicméně vytrvaly v přesvědčení, že hnutí poskytuje jediný možný kontext dosažení opravdového osvobození žen. Propojily boj za osvobození žen s bojem za sociální revoluci a s bojem proti fašismu.“⁴⁹

Betty Friedan

Betty Friedan, novinářka, psychologka, spisovatelka, žena v domácnosti a představitelka feministického liberálního hnutí, se narodila 4. února 1921 v Peorii, ve státě Illinois jako Betty Naomi Goldsteinová. Její otec vlastnil klenotnictví a matka pracovala jako redaktorka místních novin, později řídila rodinný podnik.⁵⁰

Už za svého mládí byla Betty aktivní v marxistických a židovských radikálních kruzích. V Peorii absolvovala střední školu a v roce 1938 pokračovala na Smith University, kde vystudovala psychologii. Rok studovala i na prestižní universitě v Berkley. Betty se rozhodla pracovat jako novinářka pro odborné publikace.⁵¹

„Kromě svého nejslavnějšího a nejvlivnějšího díla *Femine Mystique* (1963) napsala také *It changed my Life: Writings on the feminist movement* (Změnilo to můj život, 1976), *The Second Stage* (Druhá fáze, 1981).“⁵²

V roce 1966 byla pod jejím vedením založena významná americká organizace National Organization for Women (NOW, Národní organizace žen), jíž se stala první ředitelkou. NOW vznikla jako organizace mužů a žen pracujících pro ženská práva. Organizace se zabývala prosazováním dodatku o rovnoprávnosti, angažovala se v problematice reprodukčních práv včetně svobodné volby interrupce, dále prosazovala ženská práva v oblasti politické, sociální i pracovní.⁵³

⁴⁹ Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 191

⁵⁰ Srov. Jonnsonová, P., *Betty Friedan*[online]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/clanek/76648-zemrela-osobnost-svetoveho-feminismu-betty-friedan.html>>

⁵¹ Tamtéž

⁵² Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 192

⁵³ Srov. Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 193

Betty Friedan zemřela ve svém domě ve Washingtonu, D. C. 4. února 2006 na selhání srdce, bylo jí 85 let.⁵⁴

Germaine Greer

Další významnou osobností je Germaine Greer, která se narodila roku 1939 v australském Melbourne. Studovala anglický jazyk a literaturu nejprve ve svém rodném městě, později v Sydney a doktorát získala v Cambridgi. Dlouhá léta přednášela anglickou a francouzskou literaturu a v roce 1979 založila na univerzitě v Tulse (USA, Oklahoma) Centrum pro studium ženské literatury.⁵⁵

Za její nejvýznamnější dílo je považována kniha *Eunuška* (1970), která soutěží s knihou *Femine Mystique* (Betty Friedan) o titul nejvýznamnější feministické dílo druhé vlny. „*Eunuška je kritikou patriarchální a konzumní společnosti, která je podle Greer hlavním činitelem útlaku mužů i žen. Kniha také přináší kritiku určitých proudů feministického hnutí, které se podílejí na udržení stávajícího stavu – status quo. Greer dále vystupuje proti těm ženám, které usilují o rovnost mužů a žen. Říká, že nesvobodné nejsou pouze ženy utlačované koncepty feminity, ale nesvobodní jsou i muži, kteří jsou omezováni maskulinitou.*“⁵⁶

Germaine Greer požaduje změnu systému za pomoci revoluce, což by znamenalo opuštění falešných perspektiv, vznikajících v našich představách o lásce, sexu, ženství i společnosti.⁵⁷

Judit Butler

Významnou představitelkou poststrukturalistického feminismu je Judit Butler se svým dílem *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* (Potíže s rodem: feminismus a podvrácení identity, 1990). Podle autorky neexistuje

⁵⁴ Srov. Jonnsonová, P., *Betty Freidan*[online]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/clanek/76648-zemrela-osobnost-svetoveho-feminismu-betty-friedan.html>>

⁵⁵ Srov. Wikipedia, *Germaine Greer* [online]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Germaine_Greer>

⁵⁶ Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 194

⁵⁷ Srov. Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 195

univerzální lidství ani konkrétní ženství či mužství. Butler se zabývá boji proti útlaku založeném na rase, náboženství, sexuální orientaci, třídě atd.⁵⁸

1.4 Současné trendy feministického hnutí

Současné feministické trendy a myšlení jsou velice rozmanité a složitě diferencované. Volně navazují na druhou vlnu feminismu, proto jsou tyto trendy často souhrnně označovány jako třetí vlna feminismu. Je důležité představit trendy, které feministické myšlení ovlivnily v posledních dvou dekadách a které jej posunuly do nových prostorů.⁵⁹

Klasifikace feministických trendů

Klasifikace socioložky Judith Lorber z roku 1998 rozčlenila feministické trendy do tří kategorií. První dvě kategorie obsahují proudy, které vycházejí a myšlenkově se řadí k druhé vlně feminismu. Kategorie třetí představuje proudy tzv. třetí vlny feminismu, která v druhé polovině 80. let přinesla změnu v pohledu na sexualitu, pohlaví a gender.⁶⁰

a) Genderově reformní feministické teorie

Tyto teorie jsou založeny na podobnosti mezi ženami a muži, nikoli na jejich rozdílnosti. Hlavní oblastí, kde se tyto teorie snaží uplatnit změny, je právo. Tyto postoje se zaměřují především na to, aby ženy měly stejné podmínky, jaké mají muži.⁶¹

Do této kategorie patří tzv. **liberální feminismus**, který se zabývá hlavně otázkou rovnocenného zákona a práv. Liberální feminismus je nejsilnějším proudem, který podporuje rovnoprávnost žen, bojuje za jejich možnost prosazovat se jako muži.⁶²

⁵⁸ Srov. Sokačová, L., *ABC Feminismu*, str. 196

⁵⁹ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 9

⁶⁰ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 48

⁶¹ Srov. Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 202

⁶² Srov. Nesehnutí, *Historie feminismu* [online]. Dostupné na

WWW: <<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

Dále jsou to **feminismy marxistický a socialistický**, které usilují o ekonomickou rovnoprávnost a prosazují zejména rovné přístupy žen k zaměstnání a k finančním zdrojům obecně.⁶³

Trend nazývaný **feminismus rozvojový** klade důraz na kulturní rámec jednotlivých zemí a snaží se prosadit feministické myšlenky v souladu s kulturními hodnotami.⁶⁴

b) Feministické teorie genderově motivovaného odporu

„Tyto postoje poukazují na to, že samotná úprava zákonů k odstranění genderové nerovnosti ve společnosti nestačí. Zmíněné tendence jsou ve velké míře separatistické, neboť apelují na ženy, aby se vymanily z mužské nadvlády prostřednictvím samostatných a výlučně ženských organizací, komunit a aktivit.“⁶⁵

Patří sem **radikální feminismus**, který vychází z přesvědčení, že ženy jsou utlačovány muži, což je důsledek patriarchální společnosti, vždy se dívá na realitu z ženského hlediska a dialog s muži striktně odmítá. Podobný radikálnímu feminismu je **lesbický separatistický feminismus**, který vychází z pozice, že heterosexismus a patriarchát jsou dva rozdílné systémy.⁶⁶

„Standpoint“ feminismus je založen na sexuální dělbě práce mezi pohlavími. Místo rozdílnosti mezi jednotlivými ženami se jeho představitelky snaží identifikovat společné prvky ženských životů, které se týkají všech žen. Omezení tohoto směru tkví v přílišném důrazu na uniformnost žen na úkor zohledňování plurality hlasů a pozic, ve kterých se různé ženy nacházejí.⁶⁷

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Srov. Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 204

⁶⁵ Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 205

⁶⁶ Srov. Nesehnutí, *Historie feminismu* [online]. Dostupné na

WWW: <<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

⁶⁷ Srov. Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 206

c) Třetí vlna feminismu

V průběhu 90. let se z feminismu stal společenský fenomén, který, jak naznačují předchozí členění, nebyl v žádném případě jednotný teoretický či politický proud. Třetí vlna je naopak charakteristická svou ideovou rozmanitostí až roztržitostí. Přínosem třetí vlny je důraz na propojení genderu a společenských nerovností jako etnická příslušnost, sexuální orientace, rasa, věk, sociální postavení, náboženské vyznání apod. Genderová nerovnost je tak sice vnímána jako zásadní, ale stále jen jako součást systému společenské diskriminace a stratifikace.⁶⁸

Mužský feminismus se zaměřuje na analýzu postavení jedinců ve společnosti a ukazuje, že ne všichni biologičtí muži jsou společenskou strukturou uznáváni jako „muži“ a ne všichni se těší z výhod systému mužské nadvlády. Z různých forem mužského feminismu se postupně vyvinul akademický obor mužských studií.⁶⁹

Do třetí kategorie patří i **multirasový feminismus**, který se zabývá řešením problému diskriminace žen v kombinaci s řešením pozice různých etnických skupin.⁷⁰

Feminismus sociální konstrukce zkoumá způsoby, jimiž lidé v každodenní vzájemné interakci konstruují různé identity a stereotypní označení.⁷¹

Postmoderní feminismus se na gender dívá jako na role, které hrajeme dle určitých scénářů, jak to vyžaduje konkrétní situace. Z tohoto proudu vychází tzv. queer teorie, která klade důraz na konstrukce sexuality a sexuálních identit. Queer teorie si klade otázky typu: Co tvoří ženu ženou a muže mužem?⁷²

⁶⁸ Srov. Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 207

⁶⁹ Srov. Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 208

⁷⁰ Tamtéž

⁷¹ Tamtéž

⁷² Srov. Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 210

Ekofeminismus nachází souvislost mezi útlakem žen a vykořisťováním přírody, snaží se o vytvoření rovnováhy mezi člověkem a přírodou.⁷³

Dalším výrazným myšlenkovým proudem je **spirituální feminismus**, který se věnuje rozličným duchovním směrům a odmítá patriarchální náboženství, která diskriminují ženy.⁷⁴

Kyberfeminismus poukazuje na důležitost informačních a komunikačních technologií a řeší jejich úlohu při řešení i posilování nerovnosti žen a mužů.⁷⁵

„Z uvedeného přehledu vyplývá, že není možné mluvit o feminismu, ale je nutné mluvit o feminismech. Spojovacím prvkem všech myšlenkových proudů feminismů je poznání, že marginalizovaná či nějakým způsobem znevýhodněná pozice jedince (nebo skupiny) ve společnosti poskytuje vhodnou výchozí pozici pro pochopení, analýzu a kritiku společnosti vztahů a organizace společnosti.“⁷⁶

2. Genderové stereotypy

2.1 Pohlaví a gender – základní pojmy

„Kluci jsou raubíři a holky mají rády ruční práce.“

V okamžiku, kdy se začneme zajímat o to, jací jako muži a ženy jsme nebo nejsme, začneme narážet na rozličné způsoby rozdělování jednotlivých osob na muže a ženy, jejich hodnocení a připisování jim různých vlastností. Základními ukazateli jsou pohlaví a gender.⁷⁷

- 1) Rozlišování dle pohlaví – udává biologicky (fyzicky) podmíněné rozdíly mezi muži a ženami, které jsou jim dány od narození.
- 2) Rozlišení dle genderu – slovo pochází z řečtiny a znamená rod. Někdy je nazýván sociálním pohlavím, označuje kulturní charakteristiky a modely

⁷³ Srov. Nesehnutí, *Ekofeminismus* [online]. Dostupné na WWW: <<http://nesehnuti.enc.cz/cz/tiskoviny/fem.html>>

⁷⁴ Srov. Nesehnutí, *Historie feminismu* [online]. Dostupné na WWW: <<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ Sokolová, V., *ABC Feminismu*, str. 211

⁷⁷ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 4

připisované mužskému nebo ženskému biologickému pohlaví. Tyto role se v čase mění, významně se liší dle kultury národa a vývoje společnosti. Výzkumem a analýzou těchto sociálně a kulturně podmíněných rozdílů se zabývá sociálně vědní obor Gender studia.⁷⁸

Od způsobu rozdělování jsou odvozené tradiční genderové role, které jsou souborem zjevných i skrytých pravidel. Definují jaké myšlení, chování, oblečení, citění apod. je vhodné pro příslušníky jednoho nebo druhého pohlaví.⁷⁹

„S pojmem genderové role úzce souvisí genderové stereotypy. Jedná se o stereotypní nahlížení a předsudečné představy o „správném“ a „přirozeném“ chování a posuzování jedinců obecně na základě jejich příslušnosti k určitému pohlaví bez toho, abychom se hlouběji zabývaly otázkou, co je jim vrozené a co získali výchovou, jaké jsou jejich individuální schopnosti, představy o životě apod.“⁸⁰

V naší společnosti dochází stále k tomu, že ženy a muži jsou již od raného dětství vychováváni odlišně. Součástí jejich výchovy je i přejímání genderových stereotypů a rolí. Zatímco u dívek se podporují vlastnosti spojené s péčí o děti a rodinu jako starostlivost, naslouchání, citlivost apod., u chlapců jsou „pěstovány“ vlastnosti důležité pro veřejnou sféru – racionalita, průbojnost, schopnost zabezpečit rodinu apod.⁸¹

S postupem času se tradiční genderové role a genderové stereotypy mění, muži i ženy mají větší možnost svobodně rozhodovat o svém životě, ale i tak musí stále překonávat překážky, které jim klade tradiční pohled na roli ženy a muže.⁸²

2.2 Genderové stereotypy v jazyce

„Jazyk je základním komunikačním prostředkem, kterým se dorozumíváme se svým okolím, vyjadřujeme myšlenky i pocity. Genderové stereotypy a nerovné

⁷⁸ Srov. ČSÚ, *Ženy a muži v datech 2008*, str. 85

⁷⁹ Srov. ČSÚ, *Ženy a muži v datech 2008*, str. 87

⁸⁰ Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 5

⁸¹ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 6

⁸² Tamtéž

postavení žen v jazyce jsou hluboce zakořeněny. Česká gramatika v sobě skrývá řadu genderově nekorektních pravidel a záludností např. v podobě měkkého a tvrdého i/y v koncovkách sloves ve tvaru času minulého a dalších slov, které se řídí pravidlem, že měkké i se používá byť jeden muž je mezi milionem žen a dětí.“⁸³

Problematika genderu v jazyce spočívá i v používání tzv. generického maskulina, při kterém dochází k automatickému přesunu pozornosti na příslušníky mužského pohlaví (hromadné označení pacientů, řidičů, klientů, občanů, chodců, studentů apod.). Tato podstatná jména mají svůj ženský ekvivalent, ale i tak se stále ještě používají rody mužské, a to i v případech, kdy se jedná o konkrétní osobu – ženu (Praktický lékař pro děti a dorost – MUDr. Jana Pecková).⁸⁴

Často je též upozorňováno na odlišný způsob projevu a komunikace mužů a žen. Ženy mají tendenci mluvit tišeji, nevýrazněji, nedostatečně důrazně a přesvědčivě. Taktéž byla prokázána menší důvěra veřejnosti v předkládaná fakta (zvláště odborná), pokud byl text podepsán ženou.⁸⁵

2.3 Genderové stereotypy v médiích

Média ovlivňují mínění lidí v ohromném měřítku a není pochyb o tom, že patří k nejvýznamnějším socializačním institucím. Jednotlivým pohlavím přisuzují vlastnosti a vzorce chování a zároveň prezentují takové společenské modely, které lidé chápou jako obecně správné a platné. Vznikají tak předsudky a rozdílný přístup k ženám a mužům v naší společnosti.⁸⁶

Jednu z hlavních rolí ve vytváření a udržování genderových stereotypů hraje nepochybně reklama. Žena zde vystupuje v roli vzorné hospodyňky, starostlivé matky, pečovatelky o rodinnou pohodu, která je nejspokojenější, může-li vytírat

⁸³ Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 10

⁸⁴ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 12

⁸⁵ Srov. Valdová, J., *ABC Feminismu*, str. 11

⁸⁶ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 13

podlahu třikrát denně novým mycím prostředkem, který jí ovšem doporučil muž – odborník.⁸⁷

Naopak muž je v reklamě vykreslen jako „pohodář“, který je nad věcí, vždy si umí poradit a je kdykoli připraven pomoci bezmocné ženě.⁸⁸

Výjimkou není ani televize. Prostřednictvím mnoha výzkumů bylo zjištěno, že jen každá třetí role je ženská. Žena navíc musí být pro diváky dostatečně atraktivní a pokud možno také mladá a štíhlá. Pro muže je určujícím měřítkem charakter, nikoli vzhled.⁸⁹

Letmým pohledem do novin zjistíme, že titulní stránky zabírají muži a sféry, kterým oni dominují. Ženy zde vystupují převážně v genderově stereotypních rolích (jako matky, manželky významných mužů apod.).⁹⁰

Ani časopisy se od denního tisku příliš neliší. Časopisy se snaží zaujmout konkrétní skupinu obyvatelstva, takže samozřejmě existují i časopisy pro ženy a pro muže. Tradiční ženský časopis (Žena a život, Blesk pro ženy atd.) překypuje radami, návody, tipy, recepty, dietami, příběhy ze života zkrátka vším, co se hodí při péči o domácnost, děti, postavu apod. Ovšem existují i časopisy adresované „náročné a moderní“ ženě (Cosmopolitan, Jackie, Elle atd.), které sice ženy nabádají k samostatnosti a dodávají jim sebevědomí, ale hned na následující dvojstránce jim ho sráží fotografiemi „superštíhlých a superkrásných“ modelek. Ideál krásy je ostatně propagován v médiích velice často, s čímž souvisí tzv. mýtus krásy. Zjednodušeně řečeno, jde o tlak společnosti na to být dokonalá. Tento tlak může mít za následek různé frustrace, podstupování plastických operací nebo vznik onemocnění na základě poruch příjmu potravy.⁹¹

Mužským časopisům (FHM, Autocar, Esquire, Maxim, Le Cigare&Vine atd.) jednoznačně vévodí sex, sport, cestování, články o úspěšných, nezávislých

⁸⁷ Srov. Nesehnutí, *Genderové stereotypy v médiích* [online]. Dostupné na WWW: <<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 13

⁹¹ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 187

mužích, kvalitním alkoholu a kuřivu apod. Samozřejmě zde nenajdeme ani jednu radu, jak udržet domácnost čistou nebo jak pomocí diet a jiných prostředků dosáhnout ideálu krásy a dokonalosti.⁹²

2.4 Genderové stereotypy v rodině

Zřejmě nejsilněji jsou spojeny genderové stereotypy s úlohou a postavením žen a mužů v rodině, jejich podílem na péči a výchově dětí a také se starostí o chod domácnosti všeobecně. Ačkoli na tzv. rodičovskou dovolenou může nastoupit i muž, zůstává po následujících několik let doma s dětmi většinou žena. Je to dáno především stereotypními představami o poslání žen – matek, ale je tu i souvislost s menšími průměrnými výdělky žen. Výše mzdy je klíčová i pro muže, rozhoduje-li se, zda zůstane s malými dětmi na rodičovské dovolené v případě, že vyšší plat má žena.⁹³

Další stereotyp je spojen s vykonáváním domácích prací. V převážné většině rodin jsou tyto povinnosti spojeny s úlohou a činností matky. Samozřejmě jsou i muži, kteří doma pomáhají, ale zbývá jim více času na jejich záliby a koníčky. Oproti tomu ženy mají svůj volný čas pevněji spojen s rodinou a domácností (úklid, péče o děti, ruční práce apod.).⁹⁴

2.5 Genderové stereotypy na trhu práce a v zaměstnání

„Postavení žen a mužů na trhu práce se často odvíjí od tradičního pojetí společenských rolí. Očekává se, že muž bude živitelem rodiny a žena matkou pečující o děti a domácnost.“⁹⁵

Stereotypy ohledně zaměstnání zůstávají zakořeněny v myslích zaměstnavatelů i široké veřejnosti. Toto smýšlení napomohlo k vytvoření duálního trhu práce (trh práce, který je charakteristický tím, že jedna skupina zaměstnání je téměř výhradně vykonávána muži a jiné druhy zaměstnání, ve kterých se obvykle platí méně a která mají nižší prestiž, jsou téměř výhradně vykonávané ženami). Stále

⁹² Tamtéž

⁹³ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 15

⁹⁴ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 15

⁹⁵ Machovcová, K., *ABC Feminismu*, str. 29

ještě existuje přesvědčení, že určitá zaměstnání nejsou pro ženy nebo pro muže vhodná.⁹⁶ „Studie ukazují, že zaměstnavatelé často činí rozhodnutí o přijetí do práce na základě přesvědčení, jaké typy zaměstnání mají ženy rády. Obecně se například věří, že ženy preferují zaměstnání, která jsou čistá a relativně snadná. A tak zaměstnavatelé, kteří provádějí nábor do tradičně mužských oblastí, mohou své rozhodnutí nepřijmout ženu ospravedlnit tím, že žena by takovou práci nechtěla nebo by v práci nebyla šťastná, protože jde buď o špinavou nebo obtížnou práci.“⁹⁷

Že se jedná opravdu o stereotypní a předsudečné mínění, potvrzují i mnohé studie, podle nichž se ženy zajímají spíše o stejný plat za stejnou práci, než-li o obtížnost či špinavost práce.⁹⁸

„V okamžiku, kdy zaměstnavatelé rozhodují o přijetí osoby na základě vlastností, o kterých se předpokládá, že jsou typické pro danou skupinu lidí, ke kterým tento jedinec přísluší, říkáme, že se dopouští statistické diskriminace. Jinými slovy, zaměstnavatelé nepřijímají nikoho, kdo je členem skupiny, o níž se domnívají, že vykazuje nižší produktivitu. Statistická diskriminace slouží jako rychlý a nenákladný selektivní prostředek, který nemusí být nutně zaměřen proti jednomu pohlaví, nicméně často k ní dochází na základě genderových stereotypů.“⁹⁹

3. Rovné příležitosti žen a mužů

Rovné příležitosti jsou nepochybně jedním ze základních předpokladů demokratické společnosti. Jde zejména o přístup **všech osob** ke vzdělání, zaměstnání, zdrojům veřejných financí a zdrojům veřejné moci bez rozdílu pohlaví, rasy, náboženského vyznání (nebo jeho absence), sexuální orientace nebo politického smýšlení. Rovné příležitosti jsou tedy nediskriminační podmínky pro

⁹⁶ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 309

⁹⁷ Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 309

⁹⁸ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 310

⁹⁹ Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 312

všechny občany a občanky České republiky, které jsou deklarovány zejména prostřednictvím Listiny základních práv a svobod.¹⁰⁰

Listina základních práv a svobod, Hlava první, článek 3 odstavec 1 : „*Základní práva Svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“¹⁰¹

Pokud tato rovnost neexistuje, jedná se o diskriminaci. Pojem pochází z latinského slova *discriminare*, což znamená rozlišovat. Nejčastěji se používá v negativním významu a jde o rozlišování, omezování nebo odnětí práv určité kategorii obyvatel pro její rasu, pohlaví, sexualitu apod.¹⁰²

V každodenním životě se bohužel s diskriminací na základě pohlaví setkáváme poměrně často. Týká se především znevýhodňování žen oproti mužům. Hlavní formy diskriminace, se kterými se ženy, ale i muži setkávají, jsou: nerovný přístup ke vzdělání, nerovný podíl účasti na politice, nerovné rozdělení práv a povinností v rodině, diskriminace před vstupem do zaměstnání a v zaměstnání.¹⁰³

3.1 Nerovný přístup ke vzdělání

Tato nerovnost se začíná formovat již na prvních stupních vzdělávacího systému. Podle výzkumu Myry a Davida Sadkerových bylo zjištěno, že vyučující u hochů častěji než u dívek dbají na opravování chyb a také chlapce více vedou k tomu, aby sami vyhledali a napravili chyby, jichž se dopustili. V dalších výzkumech bylo například zjištěno, že učitelé (bez ohledu na jejich pohlaví) mají tendenci odpovídat přesněji na otázky chlapců než na otázky dívek. Tyto a mnohé další výzkumy jen potvrzují, že již od útlého věku jsou chlapci častěji chváleni za intelektuální výkon a dívky za milé vystupování a upravený zevnějšek.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 17

¹⁰¹ Česká národní rada, *Listina základních práv a svobod* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

¹⁰² Srov. Slovník cizích slov, *Diskriminace* [online]. Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/127016-diskriminace>>

¹⁰³ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 17

¹⁰⁴ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 132

Během studia na střední škole mají chlapci a dívky začít formulovat plán své pracovní kariéry. Do poloviny 60. let výzkumy svědčily o tom, že chlapci mají vyšší ambice ve vzdělávání než děvčata. Pozdější studie žádné rozdíly mezi pohlavími v tomto směru nezjišťují. Nová fakta se objevují ve spojení se sebevědomím, kdy bylo prokázáno, že u adolescentních dívek významně klesá sebevědomí a s tím souvisí i jejich podceňování studijních schopností. Dívky jsou také směřovány k určitým, pro společnost genderově přijatelným povoláním (např. zdravotní sestra, sekretářka, učitelka, švadlena) a navzdory osobním předpokladům jsou odrazovány od tradičně mužských oborů (např. automechanik, fyzik, zedník, řidič kamiónu). Nutno podotknout, že tento fakt platí i v opačném případě, kdy jsou chlapci zrazováni od tradičně ženských oborů.¹⁰⁵

I vysokoškolské studium je profilováno podle pohlaví. Výrazně větší počet mužů usiluje o diplom z architektury, aplikovaných věd, inženýrských oborů nebo přírodních věd. Ženy se oproti tomu zaměřují spíše na obory jako sociální práce, humanitní vědy, zdravotnictví a školství.¹⁰⁶

Proč segregace na základě pohlaví stále setrvává? Je zapotřebí zamyslet se nejen nad tím, proč se ženy v některých oborech téměř nevyskytují, ale i nad tím, proč pracuje tak málo mužů v oborech jako zdravotnická péče, sociální práce nebo knihovnictví.¹⁰⁷ „Se značnou mírou lze říci, že nízký výskyt mužů v oborech, kde převládají ženy, nesouvisí ani tak s diskriminací mužů, jako spíše s jejich neochotou věnovat se kariéře v oblastech s nižší prestiží a nižším platovým ohodnocením než v oborech, kde převládají muži.....Dokud nebudou takové obory jako zdravotnictví nebo učitelství považovány za stejně hodnotné jako podnikové řízení nebo geologie – a podle toho také finančně ohodnoceny – bude značně obtížné motivovat muže, aby si je volili za diplomní obor. Na stranu druhou je jasné, že v problému relativní absence žen v prestižních a lépe placených oborech hraje klíčovou roli právě diskriminace.“¹⁰⁸

¹⁰⁵ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 141

¹⁰⁶ Srov. ČSÚ, *Ženy a muži v letech 2008*, str. 30

¹⁰⁷ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 152

¹⁰⁸ Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 153

Ve společnosti panuje dosti rozšířené přesvědčení, že diskriminace na základě pohlaví prakticky vymizela. Ve skutečnosti k úplné eliminaci tohoto jevu nedošlo. Stále přetrvávají jemnější formy diskriminace, tzv. mikrodiskriminace. Tento jev se projevuje jako přehlížení, případně znevažování některých jedinců a jejich myšlenek, názorů a práce na základě určitého připsaného rysu, například pohlaví.¹⁰⁹

Na základě výzkumů bylo zdokumentováno několik různých typů mikrodiskriminace zakoušené vysokoškolskými studentkami.¹¹⁰

Jsou mezi nimi následující:

- *„Studenti mužského pohlaví jsou častěji vyvoláváni, méně často jsou při hovoru přerušováni a jejich poznámkám vyučující přikládá větší váhu než komentářům ženských posluchaček.*
- *Muži činí poznámky o tělesných vlastnostech studentek, a to často právě v situacích, kdy hovoří o odborných tématech („Už vám někdo řekl, že máte velké oči, když o něčem tak nadšeně mluvíte?“).*
- *Nebo činí takové poznámky, které znevažují ženy obecně, znevažují jejich intelektuální schopnosti nebo zpochybňují jejich akademickou serióznost a zaujetí („Taková pěkná holka.....k čemu vy byste potřebovala být inženýrkou?“).¹¹¹*

Dost těžko si lze představit, že by tyto a podobné poznámky byly adresovány mužům. Výše zmíněné příklady nejsou samozřejmě všeobecně platné. Přesto tento jev vytváří vzorec chování, který snižuje ambice a sebevědomí studentek. Zajímavostí je, že největší výskyt tohoto chování byl zjištěn v oborech, kterým dominují muži.¹¹²

¹⁰⁹ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 153

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 154

¹¹² Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 154

3.2 Nerovnosti mužů a žen v politickém životě a legislativě

„Historicky měli monopol na veřejné funkce muži. V současnosti je ve světě 191 zemí; jen čtyři mají ženu v čele vlády, deset má ministryně zahraničí, deset má v OSN velvyslankyně a sedmáct má mluvčí parlamentu ženy. Ve 179 zemích, kde existuje parlamentní systém, obsadily ženy jen 11,7 parlamentních křesel. Málo? Přesto toto číslo představuje od roku 1946 téměř čtyřsetprocentní vzrůst, ale v průběhu tohoto období vzrostl i počet parlamentů (z 26 na 179).“¹¹³

Jedním ze způsobů, jak se genderový rozdíl v zastoupení ve veřejných funkcích vysvětluje, je odlišná socializační zkušenost chlapců a dívek. Dle tohoto argumentu se předpoklady k politice utváří v dětství, kdy se chlapcům říká, že až vyrostou, mohou se stát prezidentem; dívky mohou přinejlepším doufat, že až vyrostou, provdají se za muže, který se třeba jednou stane prezidentem. Z toho vyplývá, že děti jsou vychovávány k tomu, že politika je maskulinní činnost.¹¹⁴

Druhým zdůvodněním, proč je žen na veřejných postech podstatně méně než-li mužů, je, že ženy musí svůj náročný profesní život mnohdy skloubit s neméně vyčerpávajícím životem rodinným. Všechny zaměstnané ženy a samozřejmě i ženy – političky, které jsou vdané a mají děti, nesou dvojitou pracovní zátěž, protože jejich partneři na sebe zpravidla primární povinnost péče o děti a domácnost nevezmou.¹¹⁵

Třetí, stále méně používané vysvětlení, je, že ženy pro tyto funkce postrádají potřebnou kvalifikaci a doporučení.¹¹⁶

Posledním argumentem, který se snaží objasnit nízký počet žen ve veřejných funkcích, je diskriminace a předsudky vůči nim, jež se projevují jak mezi voličstvem, tak v rámci politického úřadu. Většina voličů považuje politické kandidátky, a to bez ohledu na jejich zkušenosti a kvalifikaci, za lepší než kandidáty ve zvládnutí sociální problematiky, jako je péče o děti, vzdělání, zdravotní péče, sociální zabezpečení a problémy bezdomovců. Politické kandidátky

¹¹³ Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 389

¹¹⁴ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 390

¹¹⁵ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 391

¹¹⁶ Tamtéž

preferují voliči v oblastech zahraniční politiky, ekonomiky a rozpočtu nebo obrany státu. Předsudky proti politickým kandidátkám v rámci politických stran jsou skutečně doložené, jedná se zejména o sexismus. Příčina tkví v tom, že většina stranických lídrů jsou muži a mnozí z nich se hlásí k tradičním genderovým stereotypům.¹¹⁷

Ani Česká republika není výjimkou, a přestože ratifikací mezinárodních deklarací jako jsou CEDAW a Pekingská deklarace se zavázala k vyvážení postavení žen a mužů při využívání všech sociálních, hospodářských, kulturních, občanských a politických práv v zájmu rozvoje společnosti, na naší politické scéně to není znát. Ženy nejsou podporovány v politické kariéře a naopak jsou jim, vzhledem ke stereotypním představám, kladeny bariéry na cestě k seberealizaci.¹¹⁸

I domnělá neutralita vlády či politické strany je zatížena genderovými stereotypy, které jsou zakotvené ve strukturách organizací, jež vykazují maskulinní charakter, neboť za ideálního člena je považován muž. Na české politické scéně tuto skutečnost potvrzuje argument, který slyšíme často proti zavedení kvót, a to, že pokud by byly kvóty zavedeny, dostaly by se do vlády neschopné, nikoli vynikající ženy. Argument se dá přeložit tak, že ženy jsou apriori považovány za neschopné a druhořadé kandidátky, které nesplňují „kvality“ mužských kandidátů.¹¹⁹

„Pokud však v zákonodárných orgánech *budou nadále chybět ženy, klesá naděje na významný posun v problematice rovných příležitostí žen a mužů. Změně tohoto stavu by napomohli i voliči a voličky sami, tím že by dali jasně najevo*

¹¹⁷ Srov. Renzetti, C. M.; Curran, D. J., *Ženy, muži a společnost*, str. 392 - 393

¹¹⁸ Srov. Hendlová, T., *Gender&politika*[online]. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=283&lst=103>>

¹¹⁹ Srov. Hendlová, T., *Gender&politika*[online]. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=283&lst=103>>

nepřijatelnost politické strany, která nemá v kandidátce a na předních místech rovněž zastoupeny ženy a muže.“¹²⁰

3.3 Nerovnosti při rozdělování práv a povinností v rodině

Nerovnoměrné rozdělení práv a povinností v rodině pramení ze stereotypního předpokladu, že žena se po narození potomka odebere na rodičovskou dovolenou, zůstane doma s nemocným dítětem a svůj volný čas bude vyplňovat péčí o domácnost a děti. I muži jsou v tomto ohledu diskriminováni, neboť se předem předpokládá, že primární péče o dítě se nebudou účastnit, a spočívá na nich povinnost finančně zabezpečit rodinu. Současná situace tedy ztěžuje mužům možnost starat se o dítě nejen z důvodů finančních, ale i kvůli diskriminaci v zaměstnání. Muži čerpajícímu rodičovskou dovolenou, může být znesnadněn kariérní postup nebo odjímaný platové výhody plynoucí z jeho zaměstnání.¹²¹

Jedna z možností, jak prohloubit péči o dítě je poskytnutí rodičovské dovolené, kterou je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni i zaměstnanci na jejich žádost. Rodičovská dovolená pro obě pohlaví je v České republice zavedena od roku 2001, jde tedy o poměrně novou, a tudíž stále poměrně nezvyklou záležitost, kterou ošetřuje zákoník práce.¹²²

Absolutní novinkou v péči o děti je zákon, který říká, že od 1.1. 2009 může střídavě čerpat mateřskou dovolenou otec i matka. Zákon umožňuje střídání matky dítěte s jejím manželem či otcem dítěte v péči o dítě, a to na základě písemné dohody, přičemž každý z nich má při této péči o dítě nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství po dobu a za podmínek stanovených zákonem o nemocenském pojištění. Střídání se umožňuje od počátku 7. týdne ode dne porodu a četnost střídání omezena není. V případě střídání v péči o dítě se zastaví výplata peněžité pomoci v mateřství matce a začne se vyplácet tato dávka muži

¹²⁰ Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 26

¹²¹ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 24

¹²² Srov. MPSV, *Slučitelnost profesních a rodinných rolí*[online]. Dostupné na

WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4#sprr>>

z jeho nemocenského pojištění, pokud splňuje podmínky nároku na její výplatu, a naopak.¹²³

Nerovnosti v rodině ale zdaleka nekončí rozdělením rolí při péči o potomky. V rodině je to zpravidla žena, která pobírá nižší plat, stává se tudíž na svém muži finančně závislou, vznikají tak další nerovnosti v rovině.¹²⁴ „Žena je většinou fyzicky slabší než muž a když se tento fakt spojí s finanční závislostí, vzniká často nerovnováha moci v rodině, kdy muž má zásadní vliv na všechna důležitá rozhodnutí. Samozřejmě může vzniknout i opačná situace. Nerovnováha moci v rodině někdy vede do extrémů, jako například domácí násilí, kdy jsou výrazně pošlapávána základní lidská práva dotčených osob (ve výrazně převažující většině žen).“¹²⁵

3.4 Nerovnosti před vstupem do zaměstnání a v zaměstnání

Ustanovení o rovném zacházení najdeme v první řadě v Listině základních práv a svobod a také v mezinárodních smlouvách, které se náš stát zavázal dodržovat. V souvislosti se sladováním právních předpisů s právem Evropského společenství byla zakotvena zásada rovnosti formálně ustanovující rovnost příležitostí také v zaměstnání.¹²⁶

K diskriminaci na základě pohlaví nedochází jen v zaměstnání, ale dokonce i před zahájením pracovního poměru.¹²⁷

3.4.1 Diskriminační inzeráty

Jedná se o inzeráty, které se při nabídce zaměstnání obrací na konkrétní pohlaví a tím diskriminují druhé pohlaví. Například: „Hledáme vedoucího oddělení.....ředitele firmy.....uklížečku.....učitelku.“ Dalším příkladem jsou inzeráty, které kromě konkrétního pohlaví požadují splnění dalších předpokladů.

¹²³ Srov. MPSV, *Mateřská Dovolena*[online]. Dostupné na WWW: <<http://mpsv.cz/cs/4854>>

¹²⁴ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 25

¹²⁵ Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 25

¹²⁶ Srov. Huňková, M., Rytířová, K., Navrátilová, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*, str. 6

¹²⁷ Tamtéž

Například: „Hledáme mladé muže ve věku do 35 let.....ženu s odrostlými dětmi.....ženu bez závazků atd.“ Některé inzeráty diskriminují nepřímo – skrytě. Například: „Nabízíme práci v mladém kolektivu, požadujeme maximální časovou flexibilitu.“ Z textu je zřejmé, že nabídka práce je určena pro mladého člověka bez závazků.¹²⁸

„Nejenže některá pracovní místa zaměstnavatelé stereotypně přisuzují pouze mužům a jiná ženám, ale zvolenými formulacemi také skrytě diskriminují mladé nebo naopak starší ženy, ženy s dětmi ucházející se o vyšší a finančně lépe ohodnocené pracovní posty.“¹²⁹

Diskriminačním inzerátům se lze relativně snadno bránit. Stačí upozornit příslušný Úřad práce, který může zaměstnavateli, jenž takový inzerát zveřejnil, udělit pokutu.¹³⁰

3.4.2 Diskriminace při přijímacím pohovoru

Četné studie dokazují, že zaměstnavatelé se u uchazečky o zaměstnání nezajímají ani tak o dosažené vzdělání, kvalifikaci, doporučení nebo praxi, jako o její věk, počet a věk dětí, rodinný stav a plány do budoucna. Je běžné, že právě počet dětí a jejich věk se stává pro zaměstnavatele primárním kritériem pro nepřijetí uchazečky.¹³¹

Rovné zacházení s muži a ženami se přitom projevuje i tím, že požadavky na budoucího zaměstnance/zaměstnankyni na konkrétní pracovní místo mají být zcela shodné. Na hodnocení uchazečky nesmí mít vliv její rodinný stav ani počet a věk dětí. Z právního hlediska, jsou otázky, kterými se zaměstnavatel informuje právě na rodinnou situaci až na výjimky, nezákonné. Výjimkou je situace, kdy

¹²⁸ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 21

¹²⁹ Huňková, M., Rytířová, K., Navrátilová, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*, str. 8

¹³⁰ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 22

¹³¹ Srov. Huňková, M., Rytířová, K., Navrátilová, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*, str. 8

uchazečka chce využít např. zkrácení pracovní doby nebo přestávky na kojení. Tyto a další výjimky upravuje zákon o zaměstnanosti.¹³²

3.4.3 Diskriminace v zaměstnání

„Více než polovina populace se domnívá, že ženy jsou oproti mužům v zaměstnání znevýhodňovány. Zaměstnavatelé jim neposkytují stejné platy, ženy cítí na pracovišti menší autoritu, jsou méně podporovány ve vzdělávání a pracovním postupu, někdy se stávají terčem chování snižujícího jejich důstojnost.“¹³³

„Příklady diskriminace definované zákonem:

- *Rozdíl v platech žen a mužů na stejné pracovní pozici*
- *Rozdíl v rozdělování bonusů (služební auto, služební mobilní telefon atd.)*
- *Rozdíl v pracovních podmínkách poskytnutých ženám a mužům*
- *Sexuální obtěžování v případech, kdy dochází ke zneužívání pracovní pozice v rozporu se zásadou rovnosti.“¹³⁴*

Nejlepší obrana a prevence proti nerovnosti a diskriminaci spočívá v tom, že se začnete bránit. Důležité je uvědomit si, že jsou to vaše práva, vaše důstojnost a váš život. Jedinou správnou cestou je svá práva prosazovat a aktivně ovlivňovat dění okolo sebe. Lze se obrátit například na: úřady práce, odborné organizace, občanské poradny, obecné soudy, ombudsmana a další nápomocné instituce a organizace (Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, Český helsinský výbor, Český svaz žen, Liga lidských práv, Aspekt apod.)¹³⁵

„Při naplňování politiky rovných příležitostí žen a mužů v zaměstnání se často usiluje o skloubení dvou významných priorit, a to snahy o efektivní využití lidských zdrojů a podpory propopulační politiky a rodičovství. Přijímaná opatření by tedy neměla bránit ekonomickému zisku firem a přitom by měla přispívat k vytvoření dobrého prostředí pro sladění profesionálních a rodinných potřeb

¹³² Tamtéž

¹³³ Huňková, M., Rytířová, K., Navrátilová, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*, str. 9

¹³⁴ Huňková, M., Rytířová, K., Navrátilová, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*, str. 10

¹³⁵ Srov. Frank, P., Plesková, K., Bosáková, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*, str. 27

a zájmů (*work-life balance*).“¹³⁶ Opatření, která mohou volit zaměstnankyně/zaměstnanci i zaměstnavatelé/zaměstnavatelky pro sladění rodinného a profesního života: přecházení na jinou práci, mateřská dovolená, rodičovská dovolená, kratší pracovní doba, sdílení pracovních úvazků, flexibilní pracovní doba, asistence v péči o dítě, práce konaná doma apod.¹³⁷

4. Cesty k rovnosti žen a mužů

*„Genderová rovnost je koncept, který říká, že všichni lidé mají svobodu rozvíjet své osobní schopnosti a činit tak bez omezení, která určují přísné genderové role, a že rozdílné chování, aspirace a potřeby žen a mužů budou považovány za rovné a budou stejně hodnoceny a podporovány.“*¹³⁸

Aby výše uvedené vstoupilo v platnost je třeba zaujmout příslušná opatření, která by měla zahrnovat:

- *„Opatření k odstranění nerovnosti mezi muži a ženami a v boji proti genderovým stereotypům v oblasti trhu práce (podpora zaměstnanosti žen všech věkových kategorií, stejný plat za stejnou práci apod.)*
- *Opatření k podpoře lepšího sloučení profesního a rodinného života pro všechny (podpora rodičovské dovolené, podpora work-life balance apod.)*
- *Opatření k upevnění řízení prostřednictvím gender mainstreamingu.“*¹³⁹

4.1 Gender mainstreaming

Gender mainstreaming je strategie Evropské unie pro realizaci rovných příležitostí pro ženy a muže v politice, organizacích a institucích. Gender mainstreaming byl v roce 1997 rozhodnutím Evropské komise zakotven

¹³⁶ Huňková, M., Rytířová, K., Navrátilová, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*, str. 15

¹³⁷ Srov. MPSV, *Slučitelnost profesních a rodinných rolí*[online]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4#sprr>>

¹³⁸ Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 24

¹³⁹ MPSV, *Equality Pact* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/315/060209cs.pdf>>

v Amsterodamské smlouvě a od té doby platí pro všechny členské země jako závazný princip. Prostřednictvím gender mainstreamingu dochází ke zlepšování, rozvíjení, reorganizování a vyhodnocování politických procesů tak, aby bylo na všech úrovních zapracováno hledisko rovnosti žen a mužů, a to prostřednictvím všech aktérů, kteří se podílejí na politickém rozhodování. Hlavní princip tkví v tom, že ještě před přijetím jakéhokoli rozhodnutí je provedena analýza jeho dopadu na muže a ženy.¹⁴⁰

Za svůj vznik gender mainstreaming vděčí Světové Konferenci žen. Právě tato konference, konající se v Pekingu v roce 1995, je považována za klíčovou událost pro vznik této strategie. Kořeny gender mainstreamingu bychom našli v celosvětově propojených ženských hnutích, feministických hnutích a v různých oblastech rozvojové politiky.¹⁴¹

4.2 Institucionální zabezpečení rovných příležitostí

Aby mohla být skutečně prosazena rovnost žen a mužů ve všech oblastech společnosti a na všech jejích úrovních je nutnou podmínkou institucionální struktura. Institucionální mechanismus pro kontrolování, prosazování a naplňování rovného zacházení s muži a ženami v České republice zatím není v takové modifikaci jako v jiných zemích Evropské unie (Nizozemsko, Švédsko, Itálie, Finsko, Belgie).¹⁴²

V současnosti je rovnost v České republice zajišťována následujícími institucemi:

Úřad vlády

„Vláda si k podpoře své činnosti zřizuje své poradní a pracovní orgány složené z členů vlády a dalších odborníků. Poradní a pracovní orgány mohou být zřízeny

¹⁴⁰ Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 5

¹⁴¹ Srov. Blickhäuser, A., Bargen, H., *Gender mainstreaming* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.gendertoolbox.org/toolbox/toolboxCZ/toolorangeCZ.htm>>

¹⁴² Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 10

jako stálé nebo dočasné orgány podle charakteru problematiky, kterou se zabývají.“¹⁴³

Jedním z těchto orgánů je i Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů (dále jen Rada). Rada je stálým poradním orgánem vlády v oblasti vytváření rovných příležitostí pro ženy a muže. Rada připravuje návrhy, které směřují k prosazování a dosažení rovných příležitostí pro ženy a muže.¹⁴⁴

„Rada zejména

- *projednává a doporučuje vládě základní koncepční směry postupu vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže;*
- *koordinuje základní směry resortních koncepcí v oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže;*
- *stanovuje okruh priorit pro projekty resortů na podporu realizace rovných příležitostí pro ženy a muže;*
- *identifikuje ve společnosti aktuální problémy v rovných příležitostech pro ženy a muže;*
- *hodnotí efektivitu naplňování principu rovnosti žen a mužů.*“¹⁴⁵

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra má k dispozici možné nástroje vhodné pro šíření politiky rovných příležitostí žen a mužů a principů gender mainstreamingu přímo do úřadů veřejné správy, neboť je metodicky vede. Také by mohlo vyzvat úřady, aby jmenovaly oprávněné osoby, které by se plně věnovaly řešení problémů v oblasti rovnosti šancí žen a mužů. Ministerstvo vnitra by také mohlo navrhnout programy na proškolení tajemníků a ředitelů úřadů, mohlo by provádět s ostatními resorty statistické srovnávání mezd a pracovních pozic žen a mužů,

¹⁴³ Úřad vlády, *PPOV* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-pravni-organy-vlady/default.htm>>

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ Úřad vlády, *Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů* [online]. Dostupné na WWW: <<http://vlada.cz/cz/rada-pro-rovne-prilezitosti/uvod-29829/>>

kterí se pracují ve veřejné sféře apod. Nikdy však neprosazovalo tyto principy konkrétní cestou do fungování úřadů.¹⁴⁶

Ministerstvo vnitra na svých webových stránkách nabízí vzorový vzdělávací program zacílený na rovnost žen a mužů díky němuž je možné on-line proškolení na e-learningovém programu „Rovnost žen a mužů“. Ministerstvo má také velice výkonnou skupinu pro problematiku rovných příležitostí a také poskytuje podporu iniciativě Gender Studies. Iniciativa se jmenuje Úřad roku „Půl na půl“ a jejím hlavním cílem je zavedení rovných příležitostí žen a mužů a principů gender mainstreamingu do práce a politiky úřadu veřejné správy v České republice.¹⁴⁷

Další institucionální zabezpečení rovných příležitostí

- Veřejná správa
- Stálá komise Poslanecké sněmovny pro rovné příležitosti.
- Rada vlády pro lidská práva – Výbor pro rovné příležitosti žen a mužů.
- Veřejný ochránce práv
- Neziskový sektor – Občanské sdružení, organizace fungující v rámci politických stran nebo akademických pracovišť hrají významnou roli v prosazování politiky rovných příležitostí.¹⁴⁸

Zanedbatelné nejsou ani aktivity v rámci genderových neziskových organizací, kterých jen v České republice funguje přes 60, mimo jiné například: Aperio, Český svaz žen, La Strada, ROSA, Liga otevřených mužů, NESEHNUTÍ, European Contact Group, Katedra genderových studií FHS UK v Praze, Otevřená společnost atd.¹⁴⁹

¹⁴⁶ Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 11

¹⁴⁷ Srov. MVCR, *Projekty* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/zpravodajstvi.aspe>>

¹⁴⁸ Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 11

¹⁴⁹ Srov. Feminismus, *Spolupracující organizace* [online]. Dostupné na WWW: <<http://feminismus.cz/spolupracujeme.shtml>>

4.3 Jak zavádět politiku rovných příležitostí do veřejné správy

*„Nejlepším způsobem zavedení politiky rovných příležitostí a principů gender mainstreamingu do politiky a práce úřadů veřejné správy je její začlenění do strategických plánů organizace (obce, města, kraje). Proto, aby zmíněné principy mohly být do strategických dokumentů, a tedy do politiky územně samosprávných celků zapojeny, je třeba provést nejdříve genderový audit a SWOT analýzu.“*¹⁵⁰

Genderový audit

Genderový audit organizace vychází především z analýzy genderové citlivosti, díky které je možná snazší identifikace problémů v organizaci v oblasti rovnosti žen a mužů. Předním přínosem genderového auditu je jeho praktičnost a zaměření na konkrétní podmínky v daném kontextu. Jeho výstupem jsou doporučení pro určité organizace, jak zlepšit jejich fungování z hlediska rovnoprávnosti žen a mužů, vyloučit jakoukoli diskriminaci a maximálně využít lidský potenciál.¹⁵¹

SWOT analýza

SWOT analýza následuje po provedení genderového auditu. Tato metoda je často používána v úvodní fázi strategického plánování a je založena na zhodnocení silných a slabých stránek (vnitřní faktory) a příležitostí a hrozeb (vnější faktory).¹⁵² *„Je výchozím bodem pro určení strategického cíle i specifických cílů a umožňuje formulování strategické vize se zaměřením na řešení: jak zachovat a posílit silné stránky, jak odstraňovat nebo eliminovat slabé stránky, které budoucí příležitosti lze využít pro další rozvoj a jak čelit (prostředky, postupy) očekávaným ohrožením dalšího rozvoje.“*¹⁵³

V okamžiku, kdy organizace provede genderový audit a SWOT analýzu, může začlenit politiku rovných příležitostí a principy gender mainstreamingu do svých strategií rozvoje, a také do strategie rozvoje lidských zdrojů.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 12

¹⁵¹ Srov. Hendlová, T., *Gender & politika* [online]. Dostupné na

WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=283&lst=103>>

¹⁵² Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 12

¹⁵³ Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 12

¹⁵⁴ Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 13

Každý úřad veřejné správy by měl do své politiky zakomponovat priority vlády při prosazování rovnosti žen a mužů ve dvou základních směrech: směrem dovnitř úřadu (k zaměstnancům a zaměstnankyním), a směrem ke společnosti, která v územně správním celku žije (občané a občanky).¹⁵⁵

Opatření úřadu směrem dovnitř, jsou zejména: vzdělávání a osvěta zaměstnanců a zaměstnankyň, genderové statistiky zaměřené především na rovnost pohlaví na vedoucích místech úřadu, na rovnost mezd, na vnitřní opatření, které prosazují zamezení diskriminace včetně sexuálního obtěžování atd. Dále by úřad měl přijmout taková opatření, která zaměstnancům a zaměstnankyním umožňují lépe sladit pracovní a rodinný život.¹⁵⁶

Opatření úřadu směrem navenek by pak měla být zaměřena zejména na průzkumy potřeb obyvatel, které jsou prováděny ve spolupráci s genderovými organizacemi a akademickými pracovišti.¹⁵⁷

Vzdělávání a osvěta

V České republice je vzdělávání a proškolení úředníků a úřednic v oblasti rovných příležitostí na poměrně nízké úrovni. Ministerstvo vnitra, které má školení pracovníků a pracovníc na starosti by mohlo začlenit tematické celky do oblasti rovných příležitostí a gender mainstreamingu do povinného vzdělávání.¹⁵⁸

Vnitřní a vnější dokumenty úřadu

„Principy rovnosti pohlaví by měly být zakotveny přinejmenším v následujících vnitřních dokumentech úřadu:

- *pracovní řád;*
- *vnitřní platový předpis;*
- *kolektivní smlouva;*
- *v ideálním případě by měl mít úřad vlastní nařízení v oblasti rovného zacházení a zamezení diskriminace včetně sexuálního obtěžování.*

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ Tamtéž

¹⁵⁷ Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 14

¹⁵⁸ Tamtéž

Co se týče „vnějších“ dokumentů úřadu, měl by princip rovnosti pohlaví být součástí všech plánů rozvoje obce/ města/ kraje.“¹⁵⁹

Pokud úřady přijmou výše zmíněná opatření, budou schopné uskutečnit politiku rovných příležitostí žen a mužů a uplatňovat principy gender mainstreamingu ve svých operačních rozhodnutích.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 15

¹⁶⁰ Srov. Ferrarová, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů*, str. 15

Závěr

Cílem práce bylo ukázat, že společností tolik hlásaná rovnost žen a mužů je přes různá legislativní opatření stále spíše teoretická než-li praktická.

První kapitolu jsem zařadila z důvodů, abych vyvrátila mnohá tvrzení, že feminismus je totalitní ideologií a feministky touží vládnout mužskému pokolení. Naopak se domnívám, že feminismus je velice silný myšlenkový proud, ve kterém za práva všech dívek a žen bojovaly významné a odvážné ženy, toužící po rovnoprávnosti a stejných možnostech pro obě pohlaví. Jen díky těmto ženám můžeme volit, vlastnit majetek, vzdělávat se apod. Feminismus se stal základem pro vznik mnohých organizací a ideových proudů, které bojují za rovnost obou pohlaví ve všech oblastech naší společnosti.

Od doby, kdy slovo feministka znamenalo nadávku uběhlo hodně času, spousta věcí i názorů se změnilo, ale spousta jich zůstalo stejných. Genderové stereotypy jsou hluboce zakořeněné v povahách některých lidí, pro které jsou stále všeobecně platné a neměnné. Tato myšlenková rigidita se podepisuje v mnoha oblastech společnosti, ovlivňuje náš život a stává se běžnou.

Na genderové stereotypy v podstatě navazuje další kapitola týkající se rovných příležitostí žen a mužů. Rovnost žen a mužů je sice právně ošetřena, ale i tak si myslím, že v řadě oblastech dochází k diskriminaci na základě pohlaví. Jde zejména o oblast vzdělání a zaměstnání, kde je necitelněji poznat rozdílnost pohlaví.

Poslední kapitola obsahuje možná řešení v oblasti rovných příležitostí. Jedná se zejména o gender mainstreaming a institucionální zabezpečení rovných příležitostí. Doufám, že tyto a jim podobná opatření budou usilovat o praktické prosazení principů rovnosti do všech oblastí společnosti.

Seznam literatury

Monografické publikace

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Ženy a muži v datech 2008*. Praha: Úřad vlády, 2008. ISBN 978-80-250-1854-5.

FERRAROVÁ, E., *Příručka pro implementaci rovných příležitostí žen a mužů a principů gender mainstreamingu ve veřejné správě v České republice*. Praha: Gender Studies o. p. s., 2007. ISBN 976-86520-03-2.

FORMÁNKOVÁ, L., RYTÍŘOVÁ, K., et al. *ABC Feminismu*. Brno: NESEHNUTÍ, 2004. ISBN 80-903228-3-2.

FRANK, P., PLESKOVÁ, K., BOSÁKOVÁ, M., *Průvodce na cestě k rovnosti mužů a žen*. Brno: NESEHNUTÍ, 2004. ISBN 80-903228-4-0.

HUŇKOVÁ, M., RYTÍŘOVÁ, K., NAVRÁTILOVÁ, J., *Rovné příležitosti žen a mužů v zaměstnání*. Brno: NESEHNUTÍ, 2005. ISBN 80-903228-1-6.

RENZETTI, C. M., CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.

Elektronické dokumenty

BLICKHÄUSER, A., BARGEN, H., *Gender mainstreaming* [online].

[cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW:

<<http://www.gendertoolbox.org/toolbox/toolboxCZ/toolorangeCZ.htm>>

ČESKÁ NÁRODNÍ RADA, *Listina základních práv a svobod* [online]. Praha:

Úřad vlády, 1997. [cit. 2009-03-18]. Dostupné na WWW:

<<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

FEMINISMUS, *Spolupracující organizace* [online]. [cit. 2009-03-09].

Dostupné na WWW:

<<http://feminismus.cz/spolupracujeme.shtml>>

HENDLOVÁ, T., *Gender&politika*[online]. Praha, 2008. [cit. 2009-03-14].

Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=283&lst=103>>

HRADECKÁ, V., *Žena v novověku* [online]. [cit. 2009-03-11]. Dostupné na

WWW: <femin.blog.cz/0808/zena-ve-stredoveku-a-novoveku>

JONNSONOVÁ, P., *Betty Freidan*[online]. [cit. 2009-03-14]. Dostupné na

WWW: <http://www.novinky.cz/clanek/76648-zemrela-osobnost-svetoveho-feminismu-betty-friedan.html>>

MPSV, *Equality Pact* [online]. Praha: MPSV, 2008. [cit. 2009-03-04].

Dostupné na WWW:

<<http://www.mpsv.cz/files/clanky/315/060209cs.pdf>>

MPSV, *Mateřská Dovolena*[online]. Praha: MPSV, 2008. [cit. 2009-04-04].

Dostupné na WWW:

<<http://mpsv.cz/cs/4854>>

MPSV, *Slučitelnost profesních a rodinných rolí*[online]. Praha: MPSV, 2008. [cit.

2009-03-04]. Dostupné na WWW:

<<http://www.mpsv.cz/cs/4#sprr>>

MVCR, *Projekty* [online]. Praha: MVCR, 2008. [cit. 2009-04-10] Dostupné na

WWW: < <http://www.mvcr.cz/zpravodajstvi.aspe>>

NESEHNUTÍ, *Ekofeminismus*[online]. Brno: NESEHNUTÍ, 2006.

[cit. 2009-03-11]. Dostupné na WWW:

<<http://nesehnuti.enc.cz/cz/tiskoviny/fem.html>

NESEHNUTÍ, *Genderové stereotypy v médiích* [online]. Brno: NESEHNUTÍ,

2006. [cit. 2009-03-16]. Dostupné na WWW:

<<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

NESEHNUTÍ, *Historie feminismu* [online]. Brno: NESEHNUTÍ, 2006.

[cit. 2009-03-11]. Dostupné na WWW:

<<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

NESEHNUTÍ, *Vývoj feministického hnutí* [online]. Brno: NESEHNUTÍ, 2006.

[cit. 2009-03-11]. Dostupné na WWW:

<<http://zenskaprava.enc.cz/?page=192&call=Infomateri%C3%A1ly&lang=cs>>

PAVELKOVÁ, L., *Feminismu* [online]. [cit. 2009-03-12]. Dostupné na

WWW: <<http://politologie.blog.cz/0603/heywood-III.>>

OSOBNOSTI, *Františka Plamínková* [online]. [cit. 2009-03-11]. Dostupné na

WWW: <<http://www.osobnosti.net/frantiska-plaminkova.htm>>

RYTÍŘOVÁ, B., *Vzděláním ke svobodě* [online]. [cit. 2009-03-12]. Dostupné na

WWW: <http://apdistribuce.unas.cz/mujeres_libres.htm>

SALÁTKOVÁ, D., *Františka Plamínková* [online]. [cit. 2009-03-13]. Dostupné

na WWW: <http://ihned.cz/c-3-21538680-000000_d-frantiska-plaminkova>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, *Sufražetky* [online]. [cit. 2009-03-11]. Dostupné na

WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/437636-sufrazetky>>

SOKAČOVÁ, L., *Historie Feminismu* [online]. [cit. 2009-03-12]. Dostupné na

WWW: <www.feminismus.cz/historie.shtml>

SUCHOMELOVÁ, H., *Žena ve středověku* [online]. [cit. 2009-03-11].

Dostupné na WWW:

<<http://www.e-stredovek.cz/view.php?cisloclanku=2009020001>>

ÚŘAD VLÁDY, *PPOV* [online]. Praha, 2008. [cit. 2009-04-11].

Dostupné na WWW:

<<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-pravni-organy-vlady/default.htm>>

ÚŘAD VLÁDY, *Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů*[online]. Praha, 2008. [cit.2009-04-11]. Dostupné na WWW:

<<http://vlada.cz/cz/rada-pro-rovne-prilezitosti/uvod-29829/>>

VYTLAČILOVÁ, L., *Sufražetky a legitimita,..... co se stalo?* [online]. [cit.2009-03-13]. Dostupné na WWW:

<<http://www.zenyamedia.estranky.cz/clanky/feminismus/sufrazetky-a-legitimita> >

WIKIPEDIA, *Germaine Greer* [online]. [cit.2009-03-15]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Germaine_Greer>

WIKIPEDIA, *Olympe de Gouges*[online]. [cit.2009-03-02]. Dostupné na WWW: <http://wikipedia.org/wiki/Olympe_de_Gouges>

Seznam příloh

Příloha I. – Fotografie č. 1 – Významná britská spisovatelka Virginia Woolfová

Příloha II. – Fotografie č. 2 – Spisovatelka Simone de Beauvoir

Příloha III. – Fotografie č. 3 – Hnutí hippies

Příloha VI. – Fotografie č. 4 – Zakladatelka Ženského klubu českého a Ženské národní rady, významná představitelka feministického hnutí, Františka Plamínková

Příloha V. – Fotografie č. 5 – Feministické hnutí Mujeres Libres působící ve Španělsku mezi lety 1936 – 1939

Příloha VI. – Fotografie č. 6 – Představitelka feministického liberálního hnutí, Betty Friedan

Příloha VII. – Fotografie č. 7 – Významná spisovatelka Germaine Greer

Příloha VIII. – Úryvky z časopisů ke kapitole Genderové stereotypy v médiích

Přílohy

Příloha I. – Fotografie č. 1

Příloha II. – Fotografie č. 2

Příloha III. – Fotografie č. 3

Příloha VI. – Fotografie č. 4

Příloha V. – Fotografie č. 5

Příloha VI. – Fotografie č. 6

Příloha VII. – Fotografie č. 7

Příloha VIII.

Úryvky z časopisů pro ženy.

Časopis Jackie, 10. 4. 2009

„Pět tipů, jak konečně potkat toho pravého

Máte pocit, že vhodní volní muži jsou něco jako bájní jednorožci? Mýlíte se, existují. Letos na jaře se s nimi konečně můžete seznámit, pokud se inspirováte našimi radami.

Jste přiměřeně hezká, úspěšná a samostatná, ale (zase) sama? Nepochybně panice, váš život nemusí navždycky vypadat jako prostřední pasáž filmu Deník Bridget Jonesové. Ačkoliv se vám to možná nezdá, single žen není o mnoho víc než single mužů (rozdíl se pohybuje maximálně do pěti procent). Jen se navzájem mijejí. Tomu se dá ovšem zabránit, a to hned několika způsoby. Nabízíme pět variant, kde potkat životního partnera. Proč pět? Ne nadarmo renomovaný psycholog a odborník na mezilidské vztahy doktor Petr Šmolka řekl nedávno v rozhlasovém pořadu: „Pětina lidí potká partnera ve škole, pětina v práci, pětina náhodně, pětina přes umělé formy seznamování a pětina prostřednictvím přátel.“ Tak popořádku...“

Časopis Jackie, 16. 3. 2009

„Jarní sáčka a bundičky střiženy s fantazií

Osvěžte si šatník neokoukanými novátorskými tvary jarních bundiček, sáčků a kabátků.

Bojíte se barev? Marně přemítáte, kterou barvu lze nejlépe kombinovat s ostatními? Odvažte se a pořídte si jásavé pastelky! Zapomeňte na pragmatické pohledy na váš šatník a dopřejte si extravagantní odvaz. Hitem jarní sezony jsou totiž jednoznačně vesele zbarvené kabátky a saka v jásavých tónech žluté, červené... ”

Časopis Elle, 12. 2. 2009

„Vyhlášíme válku celulitidě

Bojujete s pomerančovou kůží? Vyzkoušejte náš program, který vás jí zaručeně zbaví. Dozvíte se v něm, co jíst, o jaké doplňky obohatit stravu i jak o sebe pečovat. Uvidíte, že když ho budete dodržovat, vaše pokožka bude do osmi týdnů hladší.

Poradíme vám se sestavením vhodného jídelníčku, s výběrem vhodných kosmetických produktů a potravinových doplňků....“

Úryvky z časopisů pro muže.

Časopis FHM, 8. 4. 2009

„Aneta Sychrová: Velmi vláčná rolnice

Zoře pole, zarecituje a nenajdete v ní žádný silikon. Aneta Sychrová neboli krása přírody.

Poctivé holky z venkova, které vědí, jak voní čerstvá oranice. Přesně! Přesně tohle český showbyznys potřebuje. Svět obydlený chimérami s virtuální inteligencí a silikonovými náhražkami mohou zachránit jen ženy, jako je Aneta...“

Časopis Autocar, 13. 4. 2009

„Díky vizáži a pohonu 4x4 svět dostane švédský Allroad

Stovky kilometrů za polárním kruhem, kde vítr ochlazuje vzduch na minus 30 stupňů, táboří komorní tým vývojářů Saabu na zamrzlém jezeře.

Jsou tady, aby předvedli schopnosti nového modelu 9-3X.auta, které o sobě hlásá, že jde o první kompaktní „lehký teréňák“. Zvláštní, že vše probíhá v době, kdy se na ženevském autosalonu představuje A4 Allroad quattro...“

Časopis Esquire, 4/2009

„Bordel Tour

Obětovali jsme se za vás a vyrazili do světa prozkoumat, kde najdete nejlepší prostitutky.“

„12 minut v koupelně

Jak zbytečně nemarnit čas a udělat vše, co je nutné. Stručný manuál Esquiru pro každého muže.“

Abstrakt

HOMOLKOVÁ, L., *Feminismus jako základ rovných příležitostí žen a mužů.* České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J. Šimečková.

Klíčová slova: feminismus, gender, genderové stereotypy, rovnost, rovné příležitosti

Práce se zabývá postavením ženy ve společnosti. V první části se zaměřuje především na vývoj feministického hnutí a současné trendy feministického hnutí. Druhá část je věnována genderovým stereotypům, se kterými se můžeme běžně setkávat ve společnosti i v rodině. Následující kapitola se zabývá rovnými příležitostmi žen a mužů v různých oblastech našeho života. Závěrečná kapitola obsahuje možná řešení v oblasti rovných příležitostí a popisuje institucionální zabezpečení rovných příležitostí.

Abstract

The feminism as the base of equal opportunities of woman and men.

Key words: feminism, gender, gender stereotypes, equality, equal opportunities

This work is about women's role in society. First part of the work focuses on history of feminism and present trends of this ideology. Second part is about gender stereotypes which we can commonly meet with in family and society. The next chapter is relating to equal opportunities of women and men in different spheres of our lives. The last chapter contains possible solutions of this problem and is describing institutional securing of equal opportunities.